

Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin
İnkisafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

14-cü istiqamət: Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

Otən yazılarımızda Azərbaycan diasporunun bütövləşməsi üçün qarşıya çıxan problemlərdən danışmışdıq. Bu məsələdə əsas amil kimi radikal müxalifətin diasporumuzun bütövləşməsində yaratdığı problemləri qabartmışıq. Ancaq hesab edirik ki, diasporumuzun daha aktiv fəaliyyətinə mane olan başqa amillər də nəzərə çarpır.

Söhbət kriminal imicli şəxslərin diasporumuzun işinə müdaxilə etmək cəhdlərindən gedir. Biz belə hallarla, əsasən MDB məkanında daha çox rastlaşırıq. Xüsusilə də kriminalla bağlı olan ciddi mövzular gündəmə gətiriləndə bu amil özünü daha qabarıq şəkildə büruzə verməyə başlayır. Məlum olduğu kimi, kriminal aləmdə "Lotu Quli" ləqəbi ilə tanınmış Nadir Səlifov Türkiyədə qətlə yetirilib. "Lotu Quli" Antalyada birgə şam etdiyi şəxs tərəfindən öldürülüb. Məlumatlara görə, N.Səlifovu güllə ilə bəşindən vuran şəxs "Xan" ləqəbli yaxın adamı olub. "Xan" "Quli"nin ətrafında xeyli müddət olub və ona yaxınlığı ilə seçilib. "Quli" xəstəxanaya çatdırılsa da, həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. N.Səlifovu güllələyən "Xan"ın isə hadisə yerindən yaralı qaçdığı, lakin Antalya-Dənizli şossesinde saxlandığı bildirilir. Maraqlı məqam isə 2016-cı ildə elə Türkiyədə qətlə yetirilmiş digər kriminal avtoritet Rövşən Lənkəranski ilə "Lotu Quli"nin ölüm tarixindəki oxşarlıqdır. R.Lənkəranski 2016-cı il avqustun 18-də gecə qətlə yetirilib. "Lotu Quli" isə bir neçə saat fərqlə 2020-ci il avqustun 19-da gecə saatlarında öldürülüb. Qeyd edək ki, 1972-ci il təvəllüdü Nadir Səlifov Gürcüstanda doğulub. O, 2005-2017-ci illərdə Azərbaycanda həbsdə olub. Həbsdən azad olunduqdan sonra Türkiyəyə gedib. 2018-ci ildə Türkiyədən deportasiya ediləndə, sonradan qaçaq yollarla yenidən Türkiyəyə qayıdıb. "Quli"nin öldürülməsi ilə bağlı daha çox Rövşən Lənkəranskinin qisas versiyası səslənir. İddia olunur ki, hər iki qətl arasında əlaqə var və bu, "oğru" aləmindəki qanlı müharibənin davamı çərçivəsində baş verir. Baş verən bu hadisə ilə bağlı başqa versiyalar da səslənir.

Kriminal imicli şəxslər niyə diaspor fəaliyyətilə pərdələnmək istəyir...

Bəziləri iddia edir ki, "oğrular" arasındakı mühari-

bənin kökündə Rusiya və digər MDB ölkələrindəki gəlir yerlərinə nəzarət durur. Belə gəlir yerlərini isə bazarlar, topdansaş mənəqələri təşkil edir. Həmin yerlərdə çalışanların çoxu azərbaycanlılardır. İddia olunur ki, Azərbaycan əsilli nüfuzlu avtoritetlərin öldürülməsi həmin yerlərdə ticarətlə məşğul olan soydaşlarımızın başqa millətlərə mənsub olan kriminal avtoritetlər tərəfindən sıxışdırılması ilə müşayiət oluna bilər. Göründüyü kimi, bu qanlı davanın azərbaycanlı avtoritetlər arasında da getdiyi üzə çıxır. Belə olan təqdirdə, istər-istəməz, onların tərəfdarları arasında da ziddiyyət yaranır. Belə adamlara simpatiya bəsləyənlərin böyük əksəriyyətinin azərbaycanlı olduğunu nəzərə alsaq, onda soydaşlarımızın da lazımsız bir mövzu ilə bağlı parçalanması reallığa çevrilir. Belə çıxmasın ki, Azərbaycan diasporunun böyük əksəriyyətinin kriminala meyli var və onlara bəzi kriminal imicli şəxslərin diaspora meyli etməsi, həmin çətin altında gizlənməyi öz işləri ilə məşğul olmaq niyyətləri daha çoxdur. Belə adamların diasporada təmsilçiliyi sonra intriqaqlar üçün əsas verir. Onlar özləri kimi şəxslərlə münasibətlərini diaspor çətiri altında qurmağa üstünlük verirlər.

"Onların hər biri Azərbaycan diasporunun üzvü sayıla bilər, ancaq belə elementlərin diaspor rəhbərliyində təmsilçiliyi yolverilməzdir"

Uzun müddət Rusiyada yaşayan tanınmış diaspor xadimi Mirkazım Seyidov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında bildirdi ki, Rusiyada kriminalın rolu böyükdür: "SSRİ dağılandıqdan sonra, ötən əsrin 90-cı illərində kriminal aləm Rusiyanın, demək olar ki, bütün sahələrinə nəzarəti ələ keçirdi. Həmin nəzarət bu gün də qalmaqdadır. Rusiyada kriminalın nüfuzu və rolu çox güclüdür. Bu da bəzi kommiserantları, hətta dövlət adamlarını onlarla həbsləşməyə vadar edir. Hə-

Kriminal imicli şəxslərin siyasiləşmək cəhdləri və Azərbaycan diasporunun sıx toparlanmaq problemləri...

min kriminal aləmin içində azərbaycanlılar da az deyil. Rusiyanın bütün şəhərlərində onların nəzarətində olan böyük obyektlər var. Etiraf edək ki, oradakı kriminal meyli soydaşlarımızın əsas gəlir yeri elə öz millətimizin nümayəndələri olur. Onlar daha çox azərbaycanlılardan pul, xərac toplayırlar. Bir çox hallarda həmin kriminal elementlər Rusiyanın xüsusi xidmət orqanları tərəfindən himayə olunur. Rusiyanın həmin qurumları bəzən belə elementlərin əli ilə öz planlarını həyata keçirir. Lənkəranskinin dönəmində Rusiyanın bir çox şəhərlərindəki meyivə-tərəvəz bazarları azərbaycanlıların nəzarətinə keçdi. Onun öldürülməsindən sonra da vəziyyət dəyişmədi. Nəzarətin yenedən bölüşdürülməsi uğrunda fəaliyyət olacaq, ancaq bunun sadə alverçiyə heç bir təsiri olmayacaq. Rusiya hakimiyyəti istəmədiyi yerdə kriminalın rolu, demək olar ki, olmur. Bu baxımdan da, burada əsas amili Rusiya hakimiyyətinin münasibəti oynayacaq. Gördünüz ki, bir gün bizimkilər erməni əriyini öz nəzarətlərində olan bazara buraxmadılar, nəticədə Rusiya hakimiyyəti sət şəkildə bu işə müdaxilə etdi. Bu da onu deməyə əsas verir ki, kimsə bundan sonra gəlib azərbaycanlıları bazarlardan çıxarmaq gücündə olmayacaq. Mən öz praktikamda belə hallara çox rast gəlmişəm. Kriminal imicli adamlar siyasiləşməyin ən asan yolunu diaspor fəaliyyətində görür. Bu onlar üçün çox asan vasitədir. Çünki əllərində kifayət qədər maliyyə imkanları var. Bundan əlavə, belə elementlərin

yaşadıqları ərazilərdə yaxşı hörmətləri də olur. Bütün bu parametrləri birləşdirib, olurlar diaspor nümayəndəsi. Buna nəzarət mexanizmi gücləndirilməlidir. Onların hər biri Azərbaycan diasporunun üzvü sayıla bilər, ancaq belə elementlərin diaspor rəhbərliyində təmsilçiliyi yolverilməzdir. İstənilən halda, hətta öz millətimizdən olan kriminal elementlərin arasında gedən mübarizədə zəif azərbaycanlılara dəyə bilər".

Heç bir xalq bundan siqortalanmayıb...

Hazırda dünyanın 70 ölkəsində 50 milyona yaxın azərbaycanlı yaşayır. Bütün dünya üzrə isə 150-dən yuxarı azərbaycanlı diaspor cəmiyyəti fəaliyyət göstərir. Diaspor yunan sözü olub, xalqın (etnik birləşmə) xeyli hissəsinin yaşadığı ölkədən xaricdə məskunlaşmasıdır.

Bu gün Azərbaycan diasporunun ən geniş və intensiv fəaliyyət göstərdiyi ölkələr içərisində Rusiya Federasiyası və digər MDB ölkələri xüsusilə diqqətə cəlb edir. Hazırda, qeyri-rəsmi statistikaya görə, Rusiyada 3 milyona yaxın soydaşımız yaşayır ki, onlar Federasiyanın 89 subyektinin hamısında məskunlaşmışlar. Rusiya dövləti qüdrətli inkişaf dövrü keçdiyi zaman, başqa yerlərdə olduğu kimi, Azərbaycandan da bu dövlətə köçənlər arasında ticarət və elm xadimləri var. Təbii ki, soydaşlarımızın arasında kriminal meyilli insanlar da var. Heç bir xalq bundan siqortalanmayıb. Ancaq belə elementlərin hansısa ölkədə diasporumuzu ələ keçirmək cəhdlərini mütəlak mənada

qarşısı alınmalıdır.

"İmkan vermək olmaz ki, diasporumuz hansısa kriminal dairələrin əlində oyuncağa çevrilsin"

Beynəlxalq Diaspor Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Adıgözəlli "Bakı-Xəbər"ə bildirdi ki, xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı diaspor təşkilatını kiçik Azərbaycan dövləti kimi tanımalı, sevməli və ona arxalanmalıdır: "Müasir dünya milli dövlətlər erasından mühacir dövlətlər erasına qədəm qoymaqladadır. Artıq dövlət siyasətinin sərhədlərinin milli sərhədlərdən çıxarılması və vətəndən uzaqda vətənin müdafiəsini təşkil etməyin vaxtıdır. Bu gün global dünyada diaspora və lobbicilik fəaliyyəti dövlət siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilməkdədir. Bu baxımdan, lobi və diaspor fəaliyyətinin düzgün qurulması effektiv xarici dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Diasporların qarşısında qoyulmuş işin öhdəsindən gəlməsi diasporun təşkilatı və fəaliyyət istiqamətlərinin düzgün müəyyən edilməsindən çox asılıdır. Məlumdur ki, Azərbaycan diasporu klassik diaspor kimi formalaşmışdır. Başqa xalqların diasporları adətən kompakt məskunlaşdığından, onları təşkil etmək çətinlik törətmir. Amma gənc Azərbaycan diasporu xarici ölkələrdə dağınıq məskunlaşdığından, onların fəaliyyətinin təşkili ciddi çətinlik törədir. Buradan da diaspor üzvləri ilə işin spesifik qurulması üzə çıxır. Dias-

por üzvlərinin diaspor işinə cəlb edilməsi üçün xüsusi proqram hazırlanmalıdır. Əgər bir cümlə ilə diasporun fəaliyyətini mahiyyətini müəyyən etsək, onda aydın olacaq ki, diaspora dövlətin xarici siyasətinin effektivini artırmağa xidmət etməlidir. Diasporun təşkili nə qədər vacibdirsə, ona nəzarət bir o qədər böyük önəm daşıyır. Bu baxımdan da biz diasporlarımızı kimlərin rəhbərlik etdiyinə ciddi nəzarət etməliyik. Milli təəssübü olmayan və həmin parametrlərə uyğun gəlməyən adamların diasporu nəzarətə keçirməsinə imkan vermək olmaz. Nəzarət olmayan heç bir fəaliyyət məqsədyönlü və effektiv ola bilməz. Diaspor fəaliyyətinin şəffaflığı diasporlar üzərində ictimai nəzarətin təşkilinə xidmət edir. Buna görə də ilk növbədə diaspor fəaliyyətinin şəffaflığı təmin olunmalıdır. Diaspor fəaliyyətində soydaşlarımızın və xüsusən Azərbaycan dövlətinin maraqlarının müdafiə olunması üçün dəstək olmalıdır. İmkan vermək olmaz ki, diasporumuz hansısa kriminal dairələrin əlində oyuncağa çevrilsin".

Artıq vətəndən uzaqda dünyaya gələn yeni azərbaycanlılar meydana çıxmağa başlayıb. Bu azərbaycanlıların layiqli diaspor təşkilatlarında təmsilçiliyinə böyük ehtiyac var.

Məhəmmədəli QƏRİBLİ

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.